

Editorial

Sumari

El vocal informa

Reunió a Kuala Lumpur de la Secció d'Associacions Professionals d'Arxivers i Gestors Documentals (SPA)

Notícies

Pautes de conservació

Els fons hemerogràfics: què se'n pot fer?

De l'arxiu a l'arxiver

Patricia Sleeman

Els arxivers fora de Catalunya

La Junta informa

Normalització: l'intent de posar límits al caos

L'aparició de les primeres normes internacionals sobre la gestió documental i l'arxivística –la ISAD(G), la ISAAR(CPF) i l'ISO 15489– de ben segur que, malgrat els recels inicials, va suposar per a la professió un primer sentiment prou unànim: “ja era hora”. Si fa o no fa –si bé que en un sentit ben diferent–, la unanimitat en la resposta és la mateixa davant la proliferació actual de noves normes: “una altra?”. Certament, ens trobem en un moment d'una eferescència desconeguda fins ara: normes, directrius, recomanacions, iniciatives i projectes pioners... És lògic, doncs, que els professionals tinguem la sensació d'estar sobrepassats i la temptació de creure que, quan sigui obligatori, ja ens ho faran saber. És, sens dubte, un plantejament comprensible, però extremadament perillós, perquè deixa el debat, la formació d'opinió i la presa de decisions sobre el nostre àmbit professional en mans alienes.

Què està passant? Doncs, senzillament, que els arxius i sobretot la gestió documental han passat de la perifèria a l'ull de l'huracà en la gestió de les organitzacions i, això, malgrat que la professió encara és lluny del reconeixement i la visibilitat desitjada. Per tant, benvingudes siguin totes aquestes iniciatives. Tanmateix, entre totes potser siguin les normes ISO les que tenen un pes més significatiu en l'àmbit estratègic, atès que constitueixen un important pont entre el sector públic i el sector privat. Sota aquesta premissa, ISO –'igual' en grec– neix oficialment el 23 de febrer de 1947 de la mà de 25 països que volien facilitar la coordinació internacional i la unificació d'estàndards sobre productes, serveis, processos, etc. Actualment, ISO aplega 157 països, uns 200 comitès tècnics, més de 3.000 òrgans tècnics i més de 17.000 estàndards i documents normatius. La gestió documental i d'arxius hi és present específicament al TC 46/SC 11 *Archives/records management*, és a dir, al subcomitè 11 del comitè tècnic

TC 46, que té com a marc de treball la informació i la documentació. Sota la responsabilitat d'aquest subcomitè s'han publicat sis normes internacionals: les ISO 15489-1:2001 i 15489-2:2001 sobre gestió documental; les ISO 23081-1:2006 i 23081-2:2007, sobre metadades per a la gestió de documents; la ISO 22310:2006, de directrius per als redactors de les normes de gestió de documents, i la ISO 26122:2008, sobre anàlisis dels processos de treball per a la gestió de documents.

No obstant aquesta especificitat, les relacions amb altres grups de treball són inevitables, sobretot amb el TC 171, que tracta les aplicacions de gestió documental i, molt especialment, amb el seu subcomitè TC 171/SC 2, del qual han sorgit diverses normes sobre digitalització i la coneguda ISO 19005-1:2005 sobre el PDF/A, i les normes següents sobre diferents versions d'aquest mateix format.

En l'àmbit de l'Estat espanyol, ISO té com entitat homòloga AENOR, que mitjançant el seu comitè tècnic CTN 50, d'informació i documentació i, específicament, el subcomitè CTN 50/SC 1, actua de mirall en relació amb la gestió documental i d'arxius i, també, les aplicacions que hi donen suport. Aquest comitè tècnic està format pels representants de diverses entitats professionals, d'administracions públiques i d'empreses, i del sector privat en general. L'AAC també participa en aquest comitè des de fa dos anys, mitjançant la designació de dos representants, que fins ara han estat en Joaquim Borràs i en Lluís-Esteve Casellas.

L'objectiu del CTN 50 /SC 1 és participar internacionalment en l'elaboració o revisió, segons el cas, de les normes del TC 46/SC 11 i del TC 171/SC 2 i, a més, assumir-ne la traducció al castellà. En són una mostra les traduccions de les ISO 15489-1 i 2, i 23081-1 i 2. Tanmateix, la voluntat de ser el reflex dels treballs internacionals fa que també aquest

Patrocina:

gama

Equipament Integral d'Arxius

Edita:
Associació d'Arxivers de Catalunya
Redacció:
Rocafort, 242 bis, 3r. 08029
Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
a/e: associacio@arxivers.com
Coordinació:
Albert Curto
Disseny i producció:
Disseny Visual, SL
Impressió:
Alpres, Mèxic 19

Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 0214-6924

subcomitè s'hagi d'estructurar en diversos grups de treball. Actualment, n'hi ha sis (metadades, documents electrònics, terminologia, avaluació de resultats, gestió documental i digitalització), però properament se'n constituirà un de nou sobre evidència electrònica.

Tal com es pot apreciar, la diversitat temàtica tractada és molt àmplia i els treballs en curs també ho són. Per exemple, es troben en fase de revisió les traduccions al castellà de l'*ISO 15081 Imagen electrónica — Información almacenada electrónicamente — Recomendaciones sobre veracidad y fiabilidad*, i de l'*ISO 18492 Conservación a largo plazo de información electrónica basada en documentos*; i també són a punt de ser publicades l'*ISO 19005 Gestión de documentos – Formato de archivo de documentos electrónicos para la conservación a largo plazo (PDF/A)*, i també l'*ISO 26122 Información y documentación – Análisis de los procesos de trabajo para la gestión de documentos*. D'altra banda, es disposa d'un primer esborrany de la llarguíssima ISO 5127 sobre terminologia i ara també es torna a revisar per manca de consens internacional l'aprovació de l'ISO 26102.4 *Information and documentation - Requirements for long term preservation of electronic records*.

Tanmateix, actualment el punt clau rau en la revisió de l'ISO 15489. A proposta de la Carlota Bustelo, cap de la delegació espanyola en l'àmbit internacional, s'han proposat i fet les primeres gestions perquè aquest norma passi a ser un Management System Standard (MSS). Què comporta això? Doncs ni més ni menys que jugar a primera divisió en l'àmbit de les normes internacionals. És a dir, amb les 9000, de sistemes de gestió de la qualitat; les 14000, de

gestió mediambiental, i les 27000, de seguretat informàtica i, per tant, permetria constituir tota una estructura de normes ISO relacionades al voltant seu.

No cal dir que estem a les beceroles del procés, l'horitzó del qual és l'any 2010, però òbviament la consolidació d'aquest projecte implica situar la gestió documental on li correspon: en la base de la gestió de qualsevol organització. Això segurament també implicarà haver d'adoptar una metodologia de gestió de la qualitat en la seva aplicació (PDCA, cercles de millora, etc.) i que, forçosament, haurà de ser compatible amb les altres MSS. Altres conseqüències de tot plegat seran la possibilitat d'obrir la porta a la certificació, fins i tot parcial, dels sistemes, l'adequació del vocabulari emprat per a adreçar la norma a directrius, l'aclariment consegüent de definicions en un sentit més ampli i, finalment també, el fet que deixarà de ser una norma exclusivament d'un sector professional.

Ens trobem, doncs, en un moment de màxima eclosió tecnològica, organitzativa i normativa i, tot i que les normes no són la solució, sí que podem considerar-les una eina bàsica per a la correcta gestió en les nostres organitzacions en tant que punt de referència de bones pràctiques. Per tant, des de l'AAC apostem pel desenvolupament i la consolidació d'aquestes normes, malgrat que ja sabem que la capacitat d'iniciativa de la humanitat sempre superarà qualsevol intent absolut de normalització. Al cap i a la fi, ens podríem imaginar un món on les tecnologies de comunicació telefònica o les dimensions de les targetes de crèdit no estiguessin normalitzades?

El vocal informa

Reunió a Kuala Lumpur de la Secció d'Associacions Professionals d'Arxivers i Gestors Documentals (SPA)

—
Joan Boadas i Raset

En el transcurs del Congrés Internacional de l'ICA va tenir lloc la celebració de l'Assemblea General de l'SPA, que va comptar amb la presència i la intervenció del nou president del Consell Internacional d'Arxius, Ian Wilson, i del nou secretari general, David Leitch, que va encoratjar l'SPA a participar activament en els projectes de l'ICA, a intentar augmentar el nombre de membres de caràcter individual per tal d'enfortir l'organització, a augmentar la comunicació entre els professionals d'arreu del món i a estrènyer les relacions entre les diferents seccions que formen part de l'ICA.

Pel que fa als projectes que desenvolupa l'SPA, es va avaluar l'estat en què es trobaven els que fan referència a la revisió del Codi d'ètica, el de solidaritat arxivística i el de competències. Pel que fa al primer dels esmentats, l'Assemblea General va debatre la necessitat d'incloure-hi una disposició adreçada als professionals que, arran de l'exercici de la seva professió, sovint arriben a la pròpia vida.

En relació amb els aspectes de solidaritat arxivística es va debatre la possibilitat que organitzacions i associacions d'arxivers professionals del Primer Món establissin relacions de partenariat amb associacions de països menys desenvolupats per tal d'establir relacions de suport mutu i d'intercanvi de coneixements. Es va insistir novament en la necessitat d'avançar en l'establiment d'una metodologia comuna a l'àrea europea que permeti, a les institucions i a les associacions professionals, establir un model de competències el més homogeni possible.

En el transcurs de l'Assemblea General es va procedir a la votació de la nova presidència de l'SPA, que va recaure en Christine Martinez, actual presidenta de l'Associació d'Arxivers de França. Joan Boadas i Raset, en representació de l'AAC, en continuarà sent membre del Comitè Executiu i, alhora, esdevindrà membre del Comitè Executiu de la branca europea del consell, EURBICA, en representació de l'SPA per al període 2008-2012.

De Montserrat a París: homenatge al pare Marc Taxonera

—
Christine Martínez,
presidenta de l'Associació
d'Arxivers Francesos

El passat 17 de juny es va celebrar a París el 30è aniversari del Centre d'Estudis Catalans. L'acte va comptar amb la presència de moltes personalitats, entre les quals hi havia l'abat de Montserrat, Josep Maria Soler; el president de l'Institut d'estudis Catalans, el professor Salvador Giner, i la professora Denise Boyer, directora del Centre d'Estudis Catalans de la Sorbona.

Vaig tenir la sort d'assistir a la celebració, invitada pel meu amic i col·lega Marc Taxonera, qui va ser, juntament amb el professor Antoni Badia Margarit, l'estrella de la tarda. Tots dos, com a protagonistes principals de la creació del CEC de la Sorbona, van rebre l'homenatge que es mereixien.

Els homenatges solen ser bastant avorrits, però aquest no ho va ser, atesa la personalitat dels homenatjats. Els ponents, tot intercalant emoció, anècdotes divertides i detalls històrics, ens van oferir una apassionant versió del que va ser, en els

origens de la creació del CEC, una veritable aventura, en què es va posar de relleu el paper estratègic que van desenvolupar el pare Marc i el professor Badia Margarit. Aquest darrer va impartir, acte seguit, una apassionant conferència en relació amb la llengua catalana. Va contar la lluita per a mantenir-la i promoure-la, fet que va conduir a la creació del centre, en el context de la postdictadura.

No es va esmentar en cap moment la paraula arxiu, encara que sempre va ser present en el discurs, ja que els arxius també (no només la literatura) preserven la llengua i la cultura, i permeten estudiar-ne l'evolució.

L'acte es va clausurar amb un miniconcert que ens van oferir els estudiants del màster "pràctica de la música medieval" de la Sorbona. Finalment, el professor Salvador Giner, va inaugurar l'exposició "l'Institut d'Estudis Catalans, avui". Un moment excepcional...

Presència de l'AAC al Congrés internacional de l'ICA

—
**Joan Antoni Jiménez
Castillo**

Entre el 21 i el 27 de juliol de 2008 es va celebrar a la ciutat de Kuala Lumpur, a Malàisia, el setzè Congrés Internacional d'Arxius, amb el títol *Arxius, govern i desenvolupament: construint els arxius del futur*. Al llarg de sis dies, més de 1.200 professionals van assistir a les conferències i actes programats per l'organització a l'esplèndid Centre de Convencions KLCC, davant les famoses Torres Petrones.

Tal com ja ha succeït en altres trobades internacionals, l'AAC va ser-hi present i alguns dels seus membres van participar en les nombroses reunions dels òrgans en què participen: ICA-SAE, ICA-SPO, ICA-SPA, ICA-SMA, etc. Entre els temes debatuts i que més podem destacar figuren les relacions dels arxius amb el Govern i l'Administració electrònica, l'accés i la difusió als ciutadans, el desenvolupament de plans estratègics, totes les qüestions que fan referència a la gestió documental i a la preservació de la documentació digital, i també els aspectes més actuals de la normes i estàndards internacionals.

D'altra banda, el gran nombre de presentacions d'experiències d'arreu del món ha fet possible conèixer propostes més específiques sobre els

temes més locals, des de projectes de protecció de la documentació a Darfur (Sudan) fins a la recuperació dels historials clínics a l'hospital de Selayang (Malàisia) o l'estudi d'un cas de preservació digital a Eslovènia.

El penúltim dia del Congrés, l'AAC va participar activament mitjançant el seu vocal de Relacions Internacionals, Joan Boadas, en una presentació amb taula rodona inclosa, amb una ponència sobre el paper de les associacions professionals en els processos d'elaboració de legislacions sobre arxius, l'experiència catalana.

L'últim dia i mig del Congrés va arribar l'hora de l'Assemblea General de l'ICA, la qual va servir per a presentar el nou Comitè Executiu, encapçalat per Ian Wilson, president, i David Leitch, secretari general. Entre les qüestions més interessants que es van debatre i aprovar cal destacar l'aprovació d'un pla d'orientació estratègica de l'ICA per al període 2008-2018, un document de reformulació i impuls de la missió i principis de l'ICA. Aquest pla ha de servir de guia per a les activitats dels membres de l'ICA a tot el món i se sustenta en una sèrie de plans d'acció bianuals, el primer dels

quals es publicarà abans de final d'any. D'acord amb les orientacions estratègiques, els diferents òrgans de l'ICA (secretariat, seccions, branques i grups de treball) hauran d'acomplir els objectius marcats en aquests plans d'acció.

Altres punts aprovats a l'Assemblea General van ser la incorporació de la Secció d'Arxius d'Esports (ICA-SPO) i la d'Arxius Notarials (ICA-SAN) com a seccions de ple dret de l'ICA, així com la propera CITRA a Malta (2009) i el proper Congrés Internacional d'Arxius a la ciutat de Brisbane (Austràlia), l'agost de l'any 2012.

D'altra banda, entre els temes més recurrents en les converses a peu de passadís, a més de la qüestió de l'omnipresent aire condicionat, potser podríem esmentar que la dispersió i l'excés de ponències de manera simultània van provocar que, de vegades, planegés una certa sensació de

poca cohesió del col·lectiu professional. El fet de no programar conferències centrals que fossin el fil conductor del Congrés i alhora de les ponències més sectorials va servir per a evidenciar aquesta sensació de dispersió.

En resum, han estat sis dies molt intensos amb 217 conferències, presentacions i debats repartits en 14 conferències, 45 tallers, 9 seminaris, 43 reunions de seccions de l'ICA, 36 presentacions de casos pràctics, 25 taules rodones i 45 sessions amb repartiment de material i discussió, cosa que dóna idea de les dimensions d'un esdeveniment internacional d'aquest tipus.

Com a conclusió, podem dir que el Congrés ha estat molt positiu per continuar donant visibilitat a l'arxivística catalana, a més de servir per a conèixer l'estat de la qüestió a molts altres països amb els quals confluïm en interessos i tradició arxivística.

Arxivers sense Fronteres (AsF): una nova visió de la cooperació Internacional

—
Fina Solà i Gasset
Vicepresidenta de l'AsF

Arxivers sense Fronteres, AsF, va assistir al XVIè Congrés Internacional d'Arxius a Kuala Lumpur (Malàisia) el passat juliol de 2008, com a membre actiu i participatiu dins el Congrés, en què va presentar l'organització en una taula rodona el dia 24 de juliol.

L'organització no governamental es va presentar amb el lema "Archivist without Borders: a new vision for co-operation", en què vam participar representants d'Arxivers sense Fronteres d'Espanya, de França i de l'Argentina, i que anava entorn de la col·laboració entre les AsF d'arreu del món.

Fou l'AsF Espanya, fundada a la ciutat de Barcelona, qui, com a embrió de "la idea i la filosofia d'AsF", va presentar l'esperit de cooperació i solidaritat que es desprèn de les actuacions dels arxivers i arxiveres, i la nova organització d'AsF, en què l'estructura passa a ser horitzontal, amb la redacció de la carta d'AsF internacional en la qual s'englobarà les AsF que s'hi

adhereixin. Aquesta nova estructura organitzativa ens donarà la uniformitat i la col·laboració que han marcat "la idea d'AsF" que tots desitgem.

Els exemples que vam exposar de col·laboració entre diferents organitzacions d'AsF d'arreu del món foren el Projecte d'Organització dels Arxius de la Comuna de Fes (Marroc) i la formació del seu personal, i el Projecte de Recuperació dels Arxius de les Dictadures Militars del Con Sud, en què participen més de sis organitzacions no governamentals d'Arxivers sense Fronteres.

La taula rodona va ser un fòrum per als arxivers i arxiveres sobre la solidaritat i la cooperació, una crida per a constituir noves AsF arreu del món, al mateix temps que volia motivar la necessitat de col·laboració entre elles.

<http://www.kualalumpur2008.ica.org/en/reporters/news/archivists-without-borders-path-growth>
<http://www.arxivers.org>

Necrològica

Sebastià Bosom i Isern (Puigcerdà, 1955-2008)

—
Susanna Vela Palomares

El 12 d'agost de 2008 ens deixà, massa aviat, Sebastià Bosom i Isern, arxiver i historiador. La seva mort ha estat un revés fort per a totes les persones que, des de diversos àmbits científics i professionals, hi havien mantingut relació.

Fer una valoració de la trajectòria de Sebastià Bosom és fa difícil per la seva personalitat, per l'abast del seu treball i perquè es tracta d'una persona bona. Tots els qui el vàrem conèixer sempre el recordarem per la seva constància, cordialitat, gentilesa, humilitat, obstinació, paciència i força vital, que va mantenir fins al final, animant els qui estàvem al seu voltant, per als quals ha estat un honor poder gaudir de la seva amistat.

El 1983 va començar a treballar a l'Arxiu Municipal de Puigcerdà, i des del 1989, a l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà, avui Arxiu Comarcal de la Cerdanya, del qual era director. Les seves línies de recerca van

cobrir la història i la cultura de la Cerdanya i dels antics comtats de la Cerdanya i el Rosselló, l'edició de fonts de la baixa edat mitjana i l'edat moderna i el notariat català. És autor de més de vint títols bé individualment, bé amb col·laboració, així com de nombrosos articles històrics i d'opinió en revistes especialitzades i de caràcter general o periòdics.

El Sebastià ha estat de les persones que ha col·laborat de manera més decisiva a bastir des de l'àmbit de la cultura el sentiment de pertinença a la Cerdanya, tasca que li ha valgut, el 1996, el nomenament de Cerdà de l'Any i el premi Carlit dels Jocs Florals de la Cerdanya, el 1998.

Deixa a la comunitat científica una important i valuosa obra, resultat del treball rigorós i ben fet, i als amics, el record d'una persona extraordinària i generosa.

<http://www.arxivers.org>

Els fons hemerogràfics: què se'n pot fer?

Carme Bello Urgellès
Estudi B2

Arran d'un exemple que va fer un dels ponents a la jornada sobre la seguretat en els arxius, celebrada el propassat dia 28 de maig al Museu Marítim de Barcelona, vàrem poder constatar, una vegada més, la falta de criteris generals sobre com s'han de tractar els fons hemerogràfics que hi ha als arxius. En aquesta jornada un dels ponents va explicar el cas Clavé, fent referència a un home que es dedicava a retallar les pàgines, a vegades quadernets sencers, que feien referència a Clavé, dels diaris de les institucions que se li posaven al davant. Un cop el va haver enxampat la policia, es varen trobar cents de folis en poder seu. Després d'haver-los recuperat els responsables de les hemeroteques afectades varen decidir que el millor era restaurar-los i tornar a cosir-los al diari del qual havien estat arrencats.

Aquesta decisió presa fa palès que no hi ha una política comuna pel que fa als fons hemerogràfics, i a hores d'ara el tractament, pel que fa a la conservació, és el mateix que el de la documentació històrica o administrativa. Si els fons haguessin estat absolutament digitalitzats, la restitució física dels folis retallats no hagués estat necessària, ja que es disposaria de la còpia digital sencera, i simplement s'haguessin pogut posar aquests folis dins d'una carpeta en què s'haurien referenciat els volums a què pertanyien, amb la qual cosa s'haguessin estalviat un munt d'hores de feina de restauració i de diners. A les conclusions del seminari sobre els fons hemerogràfics, que es va fer a la Vall d'Aran el juliol de 2001, en què varen participar l'Hemeroteca Nacional de Madrid, l'Hemeroteca Nacional de Catalunya i l'Arxiu Municipal de Barcelona, s'establien uns punts d'actuació que ara per ara no han dut a terme cap de les institucions participants. Aquests punts eren els següents:

1. Les col·leccions històriques o exemplars únics han de tenir el tractament de qualsevol altre

document, per la qual cosa s'han de restaurar, s'han de reenquadernar i digitalitzar, i s'han de deixar com a part integrant dels fons històric.

2. Les col·leccions no històriques han de passar per un procés de desacidificació en massa, s'han de digitalitzar per a la consulta quotidiana, i els originals s'han de guardar en caixes de conservació, dins de dipòsits climatitzats que han d'estar fora de

l'edifici de l'arxiu o biblioteca.

3. Aquestes actuacions s'han de fer en conjunt entre totes les hemeroteques de Catalunya, la qual cosa significa eliminar els exemplars repetits en tots els centres i deixar-ne només un com a original i referència. I totes les hemeroteques han de tenir la còpia digital tant dels originals i exemplars únics de cadascuna d'elles, com dels que es guarden en els dipòsits especials i conjunts.

4. S'han d'iniciar converses amb els responsables dels diferents diaris per tal de demanar que les edicions digitals que fan actualment siguin senceres i fidels al diari imprès i veure la possibilitat de fer un exemplar amb paper permanent per tal de deixar-lo en dipòsit i facilitar-ne la conservació.

Naturalment, aquestes propostes signifiquen que l'Hemeroteca Nacional de Catalunya hauria de liderar un procés que, malgrat totes les dificultats amb què es trobaria, a la llarga significaria estar a l'avantguarda europea pel que fa al tractament global dels fons hemerogràfics. Només així podem evitar els enormes munts de paper acumulats en els dipòsits dels arxius i biblioteques, i es podem estalviar els diners que es destinen a restaurar, enquadrar i habilitar dipòsits annexos atès el creixement constant que tenen les hemeroteques. Per concloure, hem de recordar que el paper de diari és un paper condemnat a desaparèixer, faci el que es faci la seva conservació permanent, com a suport, és impossible. En canvi, la conservació de la informació que contenen els diaris avui ja és una realitat. Només queda posar fil a l'agulla i començar a engagar un projecte que a llarg termini és inevitable, i pensar que cada dia el volum de paper als dipòsits augmenta, al mateix temps que minva l'espai.

La Ressenya

Los documentos de arquitectura y cartografía. Qué son y cómo se tratan

Ana Acuña Mateo

Edicions Trea ha iniciat una nova col·lecció anomenada Archivos Siglo XXI dirigida per Joan Boadas, arxiver municipal de Girona i director del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge. Aquesta col·lecció, inspirada en la francesa *Que sais je?*, recull diferents facetes de l'arxivística i la gestió documental. Pel fet d'estar escrita majoritàriament per arxiviers professionals, s'apropa als temes des del coneixement i no solament des de la teoria.

Los documentos de arquitectura y cartografía. Qué son y cómo se tratan es el quart volum d'aquesta col·lecció, escrita per dos arxiviers de l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya: Andreu Carrascal Simon, que treballa a la seu de Barcelona, i Rosa Maria Gil Tort, que s'ocupa de la demarcació de Girona. La gran experiència dels autors, amb més de quinze anys de trajectòria professional, es posa de relleu al llarg dels capítols del llibre.

En la presentació del llibre, els autors exposen la voluntat de fer un manual de caràcter eminentment divulgatiu sense renunciar per això al rigor científic que el tema es mereix. Aquest objectiu condiciona l'estructura del llibre, vint capítols molt curts en els quals es fa una pinzellada dels principals elements que hauria de conèixer tota persona que es vulgui dedicar al tractament de documents cartogràfics o arquitectònics. En definitiva, s'aprecia un gran esforç de síntesi per a fer un manual didàctic que procura no deixar de banda cap dels elements que afecten directament o indirectament aquests documents.

El manual s'inicia amb la definició de les dues tipologies i, amb la finalitat de conèixer millor les diferències i similituds, tracta la seva evolució històrica, la dels seus productors i la dels seus autors. S'estudia la relació dels documents d'arquitectura amb l'urbanisme, s'afegeix un resum de les figures de planejament existents, i s'analitza el projecte arquitectònic, la seva evolució i la seva estructura. De la documentació cartogràfica analitzen el procés d'elaboració i en defineixen els diferents tipus. Un cop revisat el passat, es fa un apunt de la situació actual i futura de la documentació, principalment de les conseqüències de la introducció de les noves tecnologies, tant de les possibilitats que obren,

com dels problemes que impliquen la seva evolució constant i els dubtes que planteja la preservació de tots els seus elements.

Destaca la part dedicada a la gestió de la documentació d'arquitectura i cartografia, on es fa palesa la gran experiència d'aquests dos professionals amb aquestes tipologies. El capítol dedicat a la instal·lació i conservació analitza els diferents sistemes d'instal·lació que hi ha, amb els seus pros i els seus contres, i dóna unes directrius mínimes en matèria de conservació en funció de les característiques de cada document. Tot i que la descripció es tracta en un annex al final del llibre, els autors dediquen dos capítols a alguns elements bàsics per a poder fer una descripció acurada d'aquestes tipologies documentals. D'una banda, els elements d'interpretació de plànols i mapes (principalment escala, projecció i orientació); de l'altra, els suports, instruments de treball i tècniques de realització. En l'annex s'ofereixen diferents models de fitxes de descripció i es responen les preguntes més freqüents en relació amb la descripció arxivística.

Però, a més, es tenen presents altres temes que afecten el tractament de la documentació, relacionats principalment amb la difusió, i que no sempre apareixen en un manual d'aquestes característiques. En primer lloc, es donen les pautes per a la valoració econòmica dels documents, necessària a l'hora de contractar una assegurança per a portar-los a una exposició; a continuació es fa referència a la legislació, especialment a aquella que afecta directament a les possibles restriccions d'accés i de reproducció, i finalment als diferents usos de la documentació, és a dir, a les seves funcions (juridicoadministrativa, tècnica i d'informació històrica o de difusió en general).

Un glossari i la recopilació de les diferents institucions que han marcat directrius relatives als centres custodis de documents cartogràfics i d'arquitectura acaben de donar forma a aquest manual que aconsegueix el seu objectiu de ser una primera mirada sobre unes tipologies documentals que impressionen pel seu gran format i la seva vistosa iconografia.

Els arxiviers fora de Catalunya

Patricia Sleeman

Arxivera del Departament d'Arxius Digitals del Centre Informàtic de la Universitat de Londres

Dilluns al matí. Surto caminant d'un volcà apagat i veig un castell que s'alça davant meu. Sóc a Edimburg per impartir un programa de formació en preservació digital a la Biblioteca Nacional d'Escòcia, l'Arxiu Nacional d'Escòcia i la Universitat d'Edimburg. I el volcà extingit? Avui dia acull l'estació de tren d'Edimburg.

Són temps molt interessants per al Departament d'Arxius Digitals del Centre Informàtic de la Universitat de Londres. Per primer cop al Regne Unit, hem desenvolupat un programa complet de formació sobre preservació digital amb un enfocament pedagògic i, a més, hem sortit de la nostra bombolla i hem entrat en el món, nou per a

nosaltres, de l'ensenyament i la formació. Graciano Soares, professor i formador, ens ha ajudat a desenvolupar i millorar les nostres habilitats pedagògiques, i ha col·laborat amb l'equip per polir el nostre estil d'ensenyament.

Sovint em pregunto com és que la meua carrera com a arxivera ha arribat fins aquí. No es pot dir que tingués una habilitat especial per als ordinadors ni a Irlanda ni als Estats Units –on vaig passar un any de la meua adolescència– i sempre he tingut una personalitat més aviat creativa: em vaig llicenciar en disseny tèxtil, i fins i tot vaig guanyar alguns concursos, per exemple un concurs per al disseny d'un segell dels serveis postals irlandesos, que no és que tingui gaire relació amb els arxius!

Passat un temps, em vaig llicenciar en arqueologia i llengua castellana. Durant aquesta llicenciatura vaig estudiar un any a la Universitat de Granada i vaig viure i treballar a Madrid. Va ser a Granada on realment vaig descobrir els arxius: treballava en una excavació que la Universitat de Granada estava duent a terme al barri de l'Albaicín, que és on construirien la primera mesquita de la ciutat. Va ser una experiència molt interessant per a mi, que fins llavors només havia treballat en excavacions prehistòriques a Irlanda. A Granada, havíem de fer servir documents per a confirmar què era el que anàvem trobant, i va ser així com vaig descobrir tot un món nou. Vaig tornar a Irlanda per acabar els meus estudis decidit a deixar la paleta i dedicar-me als arxius.

La història d'Irlanda pel que fa als documents públics és més aviat tràgica. L'any 1922, durant la Guerra Civil Irlandesa, un incendi va destruir l'Oficina de Documents Públics original, amb la qual cosa van desaparèixer documents de períodes sencers de la història del país, sobretot del període 1485-1641, és a dir, l'època de la dinastia dels comtes de Kildare, la reconquesta dels Tudor i les plantacions. A causa d'aquest fet, Irlanda, a diferència de la resta de països desenvolupats, té poques declaracions censals anteriors al segle XX, ja que la majoria d'aquests documents foren destruïts no se sap si per la guerra o per ordre del govern. No obstant això, avui dia Irlanda té una comunitat i una xarxa arxivística molt entusiastes i puixants, i en molts comtats del país les institucions locals han creat els seus arxius propis.

Vaig acabar els meus estudis d'arxivística al University College de Dublín i vaig fer les pràctiques que em pertocaven a la NARA (National Archives and Records Administration), a Washington. Aquesta experiència em va fer molt conscient de l'enorme quantitat de documents electrònics que s'emetien i el risc que es corria de menystenir-los. Qui sap, potser tenia molt present el desastre que podia suposar la pèrdua de documents electrònics perquè em recordava la història, trista i violenta, de l'Oficina de Documents Públics d'Irlanda. En qualsevol cas, en aquell moment –igual que ara i potser sempre– era urgent tractar aquest tema.

Un cop fetes les meves pràctiques, vaig treballar

per als Arxius Nacionals d'Irlanda i després em vaig traslladar a l'ULCC (Centre Informàtic de la Universitat de Londres), on he col·laborat en diferents projectes. L'ULCC és un dels centres més importants de preservació digital del Regne Unit i d'Irlanda (també a escala internacional), a més d'un membre fundador de la Coalició per a la Preservació Digital. Vaig començar treballant als Arxius Digitals Nacionals de Conjunts de Dades (NDAD), un projecte molt prestigiós que l'ULCC havia guanyat l'any 1998. En un principi, l'ULCC era un centre de suport i computació central de la Universitat de Londres, però es va reinventar com a centre de preservació digital, gràcies a la qual cosa ha aconseguit sobreviure als ràpids canvis que ha experimentat el món de la tecnologia. A l'ULCC he passat uns quants anys treballant en diversos projectes de preservació digital i avui sóc el cap de projecte del programa de Formació en Preservació Digital de què parlava al començament.

El projecte dels Arxius Digitals Nacionals de Conjunts de Dades em va servir com a exemple per a veure com es pot dur a terme la preservació digital. Tal com recalquem en el programa de formació, no hi ha una sola solució per a la preservació digital de documents, sinó que s'ha d'aconseguir un equilibri entre tecnologia, organització i recursos. En el projecte dels Arxius Digitals Nacionals de Conjunts de Dades, els especialistes en dades, els programadors i els arxiviers col·laboren intensament per aconseguir la preservació digital sostenible a llarg termini, per la qual cosa un dels nostres objectius principals va ser establir un llenguatge o vocabulari comú que ens permetés comunicar la nostra feina, les nostres necessitats i les nostres metes. Vam trobar que OAIS era un model molt útil, atès que ofereix un marc i un vocabulari comú amb els quals treballar. Hem tractat milers de conjunts de dades relatives a temes d'allò més variats: des d'espècies estranyes de ratpenat a Gal·les (per a l'organisme de medi ambient del país) fins a estadístiques de

delinqüència, passant per sistemes SIG d'allò més complicats. Tanmateix, tots aquests conjunts de dades sempre duïen associada la documentació que indica el sistema, els codis d'explicació, etcètera. Avui dia, el format de la documentació dels conjunts de dades ha augmentat i, per exemple, per a cada conjunt es capturen llocs web, atès que contenen informació molt important sobre el sistema. Si manca la documentació, els conjunts de dades queden descontextualitzats i el resultat és un document molt pobre. Va ser el primer cop que un arxiu de dades feia servir la norma ISAD(G) per a catalogar; a més, en el nostre arxiu empram estàndards arxivístics molt estrictes.

El Programa de Formació en Preservació Digital ha anat evolucionant en col·laboració amb la Universitat Cornell, amb què vam desenvolupar una associació en el marc de la qual hem fet un gran nombre de teleconferències i molta feina wiki en línia. El resultat és un curs que ha estat molt valorat pels participants i que s'està duent a terme als Estats Units, Europa (Regne Unit) i Austràlia; a banda d'aquests llocs, el març passat vaig fer una conferència sobre el curs a Mèxic.

Sempre em pregunto què podem fer per processar tot el que passa en el món que ens envolta. Un

dels nostres objectius principals ha de ser el desenvolupament de capacitats per als arxivers i els gestors de documents. La nostra professió no és estàtica, perquè, com a arxivers, hem d'estar al dia de moltes coses. És una feina molt exigent que ens obliga a conèixer les noves idees i els nous enfocaments si no volem desaparèixer com a professió. Com el Centre Informàtic de la Universitat de Londres, hem d'estar sempre atents a les novetats i evolucionar sense perdre la integritat. Tenim molt per a oferir, perquè la nostra veritat és el context, i el context és una veritat universal.

Dimecres a la tarda. La classe s'ha acabat. Estic molt satisfet de les valoracions que se n'han fet i ara ja puc relaxar-me mentre torno en tren a Londres, on veuré els meus dos fills, l'Alex i la Caoimhe.

La Junta informa

HORARI D'ATENCIÓ

Suport administratiu:

Maria FUNÉS
Dilluns i dijous: de 15 a 19 h
Dimarts, dimecres i divendres:
de 9 a 15 h

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

President:

Joan Antoni JIMÉNEZ,
jjjimenez@catsalut.cat

Vicepresidenta:

Patricia LLOVERAS,
patricia.lloveras@gencat.cat

Vocal de Secretaria:

Albert VILARÓ,
avillaro@aj-laseu.net

Vocal de Tresoreria:

Marta ALBÀ,
arxiu@llagostera.org

Vocal de Relacions Internacionals:

Joan BOADAS,
jboadas@ajgirona.org

Vocal de Formació:

Miquel SERRA,
miquel.serra@udg.edu

Vocal de Treball i Estatus

Professional:

Josep CONEJO,
jcmuntada@gmail.com

Vocal d'Activitats i Difusió:

Carme GARCÍA,
carme.garcia@lycos.es

Vocal de Relacions Institucionals:

Marc TAXONERA,
biblioteca@abmontserrat.es

Vocal de Projectió Professional:

Emília CAPELL,
ecapell@bcn.cat

Vocal de Publicacions:

Albert CURTO,
acurto@baixebre.cat

Sessió 7/2008, d'11 de juliol

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Nomenar el comitè organitzador del XII Congrés d'Arxivística de Catalunya, format pels socis Coia Escoda (en representació del Port de Tarragona), Quim Nolla (en representació de l'Ajuntament de Tarragona), Ricard Ibarra (en representació del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya), Alfred Redondo, Joan Antoni Jiménez, Marta Albà, Carme Garcia, Miquel Serra, Josep Conejo i Albert Villaró.
- Nomenar el comitè científic del XII Congrés d'Arxivística de Catalunya, integrat pels socis Patricia Lloveras, Emília Capell, Joan Boadas, Albert Curto, Jordi Piqué, Gemma Bayó, Betlem Martínez i Pilar Frago.

Sessió 8/ 2008, de 20 de setembre

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Nomenar, en representació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya al tribunal de selecció dues places de tècnic auxiliars d'arxiu (Grup C1), (concurs-oposició) de la Diputació de Girona, al Sr Xavier Conchillo Roca, arxiver de l'ajuntament de Castell-Platja d'Aro i (com a titular) i a la Sra. Anna Maria de Rocafiguera García, arxivera de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona (com a suplent).

- Nomenar, en representació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya, al Tribunal de selecció per a una plaça de tècnic auxiliar d'arxiu (grup C1) (concurs-oposició-promoció interna) de la Diputació de Girona al Sr, Miquel Serra Fernández, arxiver de la Unitat de Gestió Documental, Arxiu i Registre de la Universitat de Girona (com a titular) i al Sr. Eloi Jornet Nasarre, arxiver de l'Ajuntament de Mollet del Vallès (com a suplent).

- Nomenar, en representació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya al Tribunal de selecció per a una plaça d'arxiver (Grup A1) (concurs interadministratiu) de la Diputació de Girona a la Sra. Maria Àngels Suquet Fontana, arxivera de l'ajuntament de Sant Feliu de Guíxols (com a titular) i al Sr. Josep Conejo Muntada, arxiver de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona (com a suplent).

Moviments de socis.

Altes

Socis adherits: Isabel VALLDAURA SALA

Estudiants: Jonàs SUÁREZ RUBIO, Diana ROYO CODINACHS

Baixes

Sebastià BOSOM ISERN, Josep Antoni UMBERT GUIMÓ, Josep Ramon CRUZ MUNDET, Jordi BENAVENTE VIDAL